

Sabima kartleggingsnotat 26, 2022

Kartlegging i regi av Trondheim sopp- og nyttevekstforening 2022

Av kartleggingskomiteen

Edel Humstad

Ole Reitan

Hauk Liebe

Terje O. Nordvik

Kirsti Mandal

Polycephalomyces ramosus på jordløper. 5. funn i Norge, og nordligste funn i verden.

Foto: Edel Humstad

Kartlegging i Trondheim og omegn 2022

Kartleggingsarbeidet i Trondheim sopp- og nyttevekstforening har i 2022 vært gjennomført ved flere annonserte kartleggingsturer og gjennom egenorganisert kartlegging. Nedslagsfeltet har vært Trondheim og omkringliggende kommuner.

Soppsesongen har vært veldig variabel. I Trondheimsområdet startet det rekordtidlig, og det har der vært en sjeldent lang sesong, som pågår ennå. August var en svært god soppmåned, mens i september var det derimot labert med sopp i flere uker. Mange arter har omtrent uteblitt, mens andre har det vært svært mye av.

På Fosen/ytre Trøndelag har sesongen vært dårlig, med lite soppforekomster, noe som gjenspeiler seg i statistikken. Noen arter har manglet helt, men det har også vært noen spesielle funn.

Foreningen har hatt faste mandagsmøter fra 8. august til 10. oktober, med Harald K. Johnsen som primus motor. Soppstillingene der har til fulle gjenspeilet den gode sesongen og mange veldig spennende funn har dukket opp og blitt grundig diskutert av de frammøtte. Av innlegg på facebooksider ser vi at det gjøres mange interessante funn, men dessverre mangler registreringene i artsobservasjoner så langt. Vi er også så heldige at våre nestorer Marthe Gjestland og Thyra Solem har bidratt mye på flere mandagsmøter i sesongen.

Heldigvis dukker det også opp nye entusiaster, og blant dem skiller Svein Harald Selliseth seg klart ut. Han har alene 1387 rapporteringer hittil i år, og dokumenterer så godt som samtlige funn med bilder. Vi merker oss også nykommerne Svein Gjelle og Brit Eldrid Barstad som er aktive med fugler og sopp, og som også dokumenter det de finner av sopp med mange bilder, og får nyttige kommentarer på bildene underveis.

Noen av kartleggingsarrangementene fikk lite oppslutning i år grunnet svært høy aktivitet i foreningen hvor flere arrangement foregikk samtidig. Til tross for det er det så langt i 2022 registrert 67 rødlistede sopparter i Trøndelag, både av medlemmer i TSNF og av andre kartleggere. Antallet brukere på Artsobservasjoner øker, og i år har artslista for Trøndelag økt med hele 84 arter. Det presiseres at dette omfatter hele fylket, og både soppfagkurset på Vauldalen og flere naturtypekartlegginger har hatt positiv innvirkning her.

Artsbestemmelser gjøres i felt så langt det lar seg gjøre, det resterende bestemmes ved å konsultere med ekstern kompetanse, og ved innsending av materiale til mikroskopering og sekvensering der dette har vært nødvendig. Flere av funnene som må undersøkes nærmere er fortsatt ubesvart ved rapporteringsfristen, og vi

forventer å kunne supplere funnlisten med flere interessante funn. Samtlige funn fra de organiserte kartleggingsarrangementene er lagt inn i artsobservasjoner på prosjektet "Kartleggingsmidler Sabima", samt enkelte funn fra egenorganisert kartlegging.

Spredning av fremmedarter ligger litt på siden av kartleggingsarbeidet, men henger godt sammen med vårt engasjement i bevaring av artsmangfoldet. I området ved borettslaget Ringvål Park i Trondheim har det de siste årene vært voldsom spredning av tromsøpalme/kjempebjørnekjeks. Foreningen ble bedt om råd og hjelp fra en av våre soppakkyndige, som bor der. Hun dokumenterte den store utbredelsen med bilder, og kartleggingskomiteen har tatt ansvar for å registrere forekomstene. Foreningen henvendte seg til Trondheim kommune, miljøetaten og til Statsforvalteren. Dette førte til oppslag om saken i lokalavisa Nidaros. Det viste seg at det var kommet ny grunneier der, som var interessert i å få fjerna den uønska planta. Vi vil følge med utviklingen og etterspørre framdrift til neste år.

Emneord: Trondheim, Fosen, Murudalen, Leirfossen, Ertstjønnna, Østmarka, Lykstad, Koet, mikroskopering, rødlistearter

Mikroskoperingskurs med Maria Nuñez - Trondheim kommune

Mikroskoperingskurs ble avholdt 2. og 3. april med Maria Nuñez som kursholder, samt besøk fra Denton for undervisning i mikroskopteori. Fjorten ivirge deltagere fikk en helg fylt med grundig undervisning, aha-opplevelser og spennende inntrykk.

*Full konsentrasjon på mikroskoperingskurs
Fotograf: Kirsti Mandal*

Soppfagkurs i Vauldalen

I år var vi så heldige endelig å få soppfagkurset lagt til vårt område. Vauldalen og Brekken-området viste seg fra sin fineste side. Tidspunktet klaffet og det var mye sopp å finne, selv om det på noen lokaliteter begynte å bli tørt. Funnene fra treffet er godt kjent for Sabima, så vi kommer ikke inn på det her. Flere fra vår forening fikk delta og fikk være med på noen begivenhetsrike dager. Det kan være aktuelt for foreningen å følge opp dette området med å legge flere kartleggingstreff dit.

Ertstjønnå - Malvik kommune

Vi har hatt to kartleggingsturer til Ertstjønnå i Malvik kommune, en vårsopptur og en høstsopptur. Der er det et område med gammel kalkrik granskog med store, grove grantrær opp mot 250 år med svært kraftig skorpebark, og høy kontinuitet på liggende død ved. Rødlisteartene rynkeskinn og svartsoneskjute er kjent fra området fra før og ble gjenfunnet på vårsoppturen der. I tillegg ble blant annet rødlisteartene furuplett og huldrelav funnet. Turleder Hauke Liebe tok en gjennomgang av hvordan gjenkjenne og beskrive naturtyper, habitat, signalarter og substrat, og hvordan dette omsettes til bedre registreringer i artsobservasjoner, som ledd i vår satsning på feltmykologi. Høstsoppturen ble dessverre mangelfull og kort grunnet manglende oppmøte forårsaket av flere konflikterende arrangement i foreningen, kombinert med svært lite sopp akkurat i den perioden i sesongen turen var planlagt.

Murudalen naturreservat – Ørland kommune

Naturreservatet inneholder boreal regnskog og kalkgranskog. Vår kartleggingskomite inviterte botanisk forening sin kartleggingskomite med på tur, og fire kartleggere dro på tur dit 11. september. Det var som sagt dårlig soppesong på Fosen, så det var lite sopp å finne. Nevneverdige funn: *Odontia fibrosa*, *Scutellinia cejpaii* (fjellkransøye), skorpepiggsopp og kameleonskinn, alle på ospelåg. Totalt ble det en foreløpig artsliste med 41 sopp, fem lav, tre karplanter, 12 virvelløse dyr og 15 fugler. Området bør absolutt følges opp i en bedre sesong.

Kameleonskinn Ceraceomyces serpens t.v. og Odontia fibrosa på ospelåg, funnet i Murudalen. Foto: Kirsti Mandal

Nedre Leirfoss - Trondheim kommune

Turleder Terje O. Nordvik tok med seg en gruppe kartleggere til et område ved Leirfossen hvor det er høybonitets gammel granskog med varierende innslag av læger og noe varierende vegetasjonstyper. Av funn kan nevnes kantskjærmsopp, oreskjellsopp, fiolbeger/søskenfiolbeger, sennepsslørsopp, eseløre, mørknende korallsopp og kreftkjuke på gråor.

Østmarka - Trondheim kommune

Beitemarksopturen som egentlig var planlagt til Lian, ble flyttet til et område ved Østmarka som skjøttes som blomstereng. Turlleder Tijana Gajic og åtte andre deltagere fant der 15 beitemarksopper, deriblant slimjordtunge (EN), vrangjordtunge (VU), russelærvokssopp (NT), bittervokssopp (NT) og vridd køllesopp (VU).

*Kartleggere kikker etter beitemarksopp på kartleggingstur ved Østmarka i Trondheim.
Fotograf: Harald K. Johnsen*

Lykstadåsen - Trondheim kommune

Denne ruta har vært et fast innslag i kartleggingsprogrammet hvert år siden Høstsopptreffet ble holdt i Trondheim i 2007, og den går alltid av stabelen første lørdag i september. Det har utviklet seg til et viktig sosialt arrangement i foreningen, med Harald K. Johnsen som ubestridt, kunnskapsrik og entusiastisk turlleder. Kartleggingsruta går gjennom flere ulike naturtyper, alt fra dyrket mark til gammel granskog. Årlig kartlegging gir verdifulle data om endringer i fungaen fra år til år, artsmangfoldet har variert fra 80 til 180 arter. I år er det foreløpig 123 arter registrert etter turen. Morsomme funn å fremheve er rødlisteartene dystemusserong og gulbrun storpigge.

God stemning på Lykstadåsen, med turlleder Harald K. Johnsen i front foran gjengen.
Fotograf: Kirsti Mandal

Koet – Ørland kommune

Koet følges opp årlig av kartleggere, og hvert år er det flere slørsopper der som vi ikke klarer å bestemme i felt. Håkon Holien var derfor innhentet som faglig ressurs på en tur dedikert slørsoppene i Koet 30. august. Dessverre har soppsesongen på Fosen vært dårlig i hele 2022, så det var ikke så mange slørsopper å finne. Av funn kan likevel nevnes porfyrslørsopp, rødne slørsopp og nektarslørsopp. Håkon tok med 3-4 funn for nærmere undersøkelser. Disse vil bli tilføyd i registreringen når vi får svar. Vi kikket selvfølgelig på mer enn bare slørsopper, og må ta med noen andre funn. Ny art for Norge; *Calycellina leucella* ble funnet, på bjørkeløv. Vi fant også svartnende kantarell (NT) og orkideen fuglereir (NT), og ikke minst sumpseigsopp. Den er ikke rødlistet, men veldig morsom likevel da det er både første funn i Trøndelag og ny nordgrense i verden!

Et lite utsnitt av bjørkebladet med *Calycellina leucella*. Ny art for Norge.
Fotograf: Edel Humstad

Egenorganisert kartlegging

Vi er mange kartleggere i Trøndelag som gjennom flere år har utvalgte lokaliteter vi kartlegger av egen interesse, og vi har en gruppe på Facebook kalt Kartleggere i Trøndelag hvor vi deler interessante funn. Denne gruppen er til hjelp både for bestemmelsesarbeid, kunnskapsdeling og kompetanseheving.

Et lite utdrag av hva gruppens deltagere har funnet i 2022:

- *Gymnopilus luteifolus* ble funnet i en stor haug med sagflis på kartleggingstur til Vestvikan i Fevåg. Opprinnelig funnet i fjor, da antatt å være gullbittersopp, men belegget forsvant i posten på vei til mikroskopering og forble et mysterium. Den ble heldigvis gjenfunnet i år og sendt til mikroskopering, og viste seg å være *Gymnopus luteifolius*. Arten er antatt innført fra Nord-Amerika via trevirke, og har få funn i Norge foreløpig. På samme tur ble det også funnet stanksopp, som ikke dukker opp så ofte i vårt område.
- En ny art for Norge ble funnet i Verrabotn; *Flagelloscypha pilatii*, på bregnestengel.

Flagelloscypha pilatii Foto: Kirsti Mandal

- I Teksdalen i Ørland er det funnet børstebrunpigg (VU) og vrangstorpigg (NT). Frank Torsteinsen og Siri Wold Torsteinsen fant soppene 8. august og la ut bilder av dem på facebook, med spørsmål om et par piggsopper de var ukjent med kanskje kunne være børstebrunpigg. Foreningsleder Kirsti Anne Mandal fikk koordinater og dro på leting, og kunne bekrefte at det vitterlig var børstebrunpigg, og atpåtill også vrangstorpigg. Det endte med reportasje i lokalavisen om den nyoppdagede hotspoten for biologisk mangfold.
- Brantussehatt er funnet blant kullrester i gammelt bål ved Heimdal i Trondheim, tredje funn i Trøndelag i følge Artskart.

- Stripebrødkorg ble funnet i kvisthaug ved Kuset ved Jonsvatnet i Trondheim. Den er ikke så ofte å se i Trøndelag, det er kun 10 tidligere funn av den registrert på Artskart.
- Åkerbrødkorg funnet i åker på Stadsbygd i Indre Fosen, 12. funn registrert i Trøndelag i følge Artskart
- Bøkeriske ble i år funnet et par ganger ved Leangenskogen ved Leangen gård i Trondheim. Denne er funnet kun en håndfull ganger tidligere i Trøndelag og har sin nordgrense i Trondheim.
- Lokaliteten i Åfjord med nordgrense for kjempemusserong besøkes hvert år, etter første funn av den i 2016. I år var den ikke å se, det er registrert som manglende funn.

Statistikk

I Soppfunn totalt Trøndelag

Artsgruppe Sopper

Foreløpige tall per 03.11.2022

1) Artskart

Sum alle år: 98 060 observasjoner

Totalt 4 069 taksoner (arter, slekter, ...)

Artskart inneholder også innlagte registreringer i Artsobservasjoner, samt tall fra museene og kartleggingsfirmaer

2) Artsobservasjoner

Sum alle år: 43 948 observasjoner innlagt

Totalt 2 028 taksoner (arter, slekter, ...)

3) Tilsvarende tall til og med 2021 – og endring 2022 per 03. november

	Til og med 2021	Endring 2022
Artskart	92 054 observasjoner	6 006 observasjoner
	4 028 taksoner	+ 41 arter (taksoner)
Artsobservasjoner	38 407 observasjoner	5 541
	1 935 taksoner	+ 93 arter (taksoner)

Tallene inkluderer alle registreringer uavhengig av dokumentasjoner

II Rødlistede arter av sopp: Tabell med kun rødlistede sopparter.

Alle tall gjelder totalt for Trøndelag fylke.

Rødlisterarter i denne tabellen gjelder arter på Rødliste for arter 2021 (mens det i rapporten for 2021 omfattet arter på forrige rødliste)

Artsobservasjoner: sum registrert alle år tom. 2022: 180 rødlistede arter (taksoner) sopp

Artskart totalt: sum registrert alle år: 354 rødlistede arter (taksoner) sopp

Rødlistede arter av artsgruppe sopp	2022	2021	2020	2019
<u>Artsobservasjoner:</u>				
-antall arter (taksoner)	67	62	80	55
-totalt antall observasjoner	307	269	365	184
-antall arter til og med året	180	171	162	141
-Nye arter (taksoner)	9	9	21	
<u>Artskart:</u>				
-antall arter (taksoner)	74	96	97	68
-totalt antall observasjoner	447	503	521	297
-antall arter til og med året	354	353	350	344
-Nye arter (taksoner)	1	3	6	

Merk at det for 2021 er en markert økning i antall observasjoner fra forrige års rapport til dagens registrerte situasjon. Dette indikerer at det foregår mye registrering mellom tidlig november og utover resten av året og vinteren. En tilsvarende økning for 2022 kan antakeligvis også forventes.